

Pēdējās pāris dienās blakus sektorā strādāja divas sievietes, laikam māte ar meitu. Ralfs bija mēģinājis uzsākt ar viņām sarunu, bet neveiksmīgi – vairāk par “sveiki” kaimiņienes nepateica. Ašs acu skatiens, un viss. Ralfs labprāt būtu iepazinies ar jaunāko no abām, jo meitene visā ekspedīcijā bija vienīgā, ko viņš varētu dēvēt par savu vienaudzi. Visā šajā nelaimju seriālā visai ievērojama loma bija vientulībai, jo draugu te nebija, tikai īsas frāzes, rīkojumi, sveiciens. Un kāpēc gan tas

potenciālais sarunbiedrs un draugs nevarētu būt meitene? Kāpēc gan ne? Viņš taču patiesībā bija intelīgents, atjautīgs un asprātīgs jauniešs, vismaz Ralfam pašam tā šķita. Pieredzes gan nekādas nebija, tomēr Ralfs bija pārliecināts: ja viņam kāda meitene pievērstu uzmanību, tad gan jau viņš zinātu, kā uz to adekvāti reaģēt. Šādi un līdzīgi prātojumi Ralfam nāca prātā daudz biežāk nekā domas par nolādētajām fosilijām.

Atausa piektā Ralfa pieredzes diena, karsta un putekļaina, grūta un apnicīga. Vakar tviterī viņš bija rakstījis, ka tagad saprotot, kā jutās vergi akmeņlauztuvēs, diemžēl neviens uz šīm vaimanām nebija atsaucies. Protams, neviens pat nezina, kur tāda Etiopija atrodas, kur nu vēl spēj saprast, kā normāls cilvēks tur spēj eksistēt. Pa šīm dienām Ralfs bija ticis pie jaunām biksēm un krekla, jo iepriekšējie bija pārvērtušies skrandās. Raizes darīja apavi, jo *Nike* krosenes bija paredzētas asfalta slīpēšanai, nevis bradāšanai pa akmeņiem un acīm redzami sāka sadalīties.

Cītīgi rakājoties pa akmeņiem un klusītēm lādot velnišķīgo netaisnību, pagāja gandrīz visa diena; pulkstenis jau rādīja gandrīz pieci pēcpusdienā, blakus sektorā māte ar meitu, galvas kopā sabāzušas, aktīvi diskutēja par kādu šķembeli. Pietiek, iekšēji sevi nokomandēja Ralfs, es nevaru patstāvīgi veikt šādu darbu! Lai sadeg zilām ugunīm visas fosilijas! Tā arī vakarā tēvam pateikšu. Ilgi briedušais konflikta vadzis lūza, Ralfs apcirtās un spēra enerģisku soli laukā no sava sektora – tik enerģisku, ka pusizjukušajai *Nike* krosenei atlobījās zole, Ralfs paslīdēja un atmuguriski nogāzās uz asajām šķembām. Kritiens iznāca tik neveiksmīgs, ka otra kāja nejauši trāpīja

kādam paprāvam akmenim, un tas slaidā lokā aizlidoja pa gaisu. Pēdējais, ko Ralfs dzirdēja, pirms galva atsitās pret zemi, bija nikns bļāviens no blakus sektora: “Eu, tu idiots esi, vai kā?”

Apziņa atgriezās pakāpeniski: vispirms kā nenosakāms troksnis ausīs, tad kā miglaini attēli. Apkārt stāvēja daudzi cilvēki, bet neviens neskatījās uz viņu, tikai uz kaut ko Ralfam pie kājām, un visi kaut ko satraukti apsprieda. Apziņa noskaidrojās pavisam, bet visi runāja vienlaikus, tādēļ neko saprast neizdevās. Ralfs centās piecelties sēdus, bet vesels bars roku viņu atspieda atpakaļ.

– Dieva dēļ nekusties, Ralf, tu visu sapostīsi! – Ralfs atpazīna tēva balsi.

Viņš pataustīja pakausi, tas neganti sāpēja, un roka kļuva mikla. Apskatījās – ak šausmas, tās taču asinis! Ralfs noraustījās un no visa spēka pūlējās celties, bet daudzas rokas to neļāva.

– Ei, esiet taču cilvēciņi, man galva ir pārsista, es asiņoju, ļaujiet piecelties! – Ralfs vaimanāja.

– Gulēt! Necelties! – nokomandēja tēvs, stiprām rokām spiezdams Ralfu atpakaļ.

– Profesor, varbūt tomēr ļaujiet viņam piecelties, lai varam brūci apstrādāt? – teica kāda sieviete. – Vieta taču ir atzīmēta, uzmērīta un vairākas reizes nofotografēta.

– Tikai uzmanīgi, lai viņš vēl kaut ko nespārda, – noburkšķēja tēvs un atslābināja spiedienu uz Ralfa plecu. Viņš uzmanīgi rausās kājās un, citu balstīts, pagāja sānis. Pakausis neganti sāpēja, un mugura pamazām kļuva mitra.

– Stāvi mierīgs, nedīdies, – uzsauca sieviete, kas pirmīt bija aizlikusi tēvam par viņu labu vārdu. – Tūlīt

apstrādāsim un pārsiesim tavu brūci, un nogādāsim tevi ambulances teltī, lai dakteris apskatās, – varbūt vajadzēs uzlikt šuvi.

Ralfs juta, ka viņa pakausi aplaista ar kaut kādu vēsu šķidrumu. Saule strauji norietēja, un iestājās krēsla; nepazīstamā sieviete veda viņu, pie rokas turēdama.

– Uzmanīgi, nepaklūpi, bet, kad nākamo reizi izdomā spārdīties, pabrīdini, citādi Indra jau labu laiku ir ambulancē ar pamatīgu caurumu galvā no akmens, kuru tu aizspēri.

– Piedodiet, tas nebija tīšām, es nemaz negribēju to akmeni spert, – Ralfs taisnojās. – Bet kas ir Indra?

– Indra, Ralfiņ, ir mana meita, mēs kopā strādājām blakus tavam sektoram, un, tici man, ne tādēļ mēs braucām šurp no Kanādas, lai jau pirmajā nedēļā dabūtu ar akmeni pa galvu.

– Es taču teicu, ka netīšām...

– Būs jau labi, zinātne prasa upurus. Tas akmens, draudziņ, izrādījās visvērtīgākā manta pasaulē, visdzižākais atklājums pēdējo simts gadu laikā! Nebūtu tu tik tizli nokritis, nebūtu es metusies glābt Indru, varbūt neviens tā arī nebūtu pamanījis tā akmens otru pusi.

– Kas tad tur bija?

– Vēlāk, gan jau tēvs visu izstāstīs, tagad tevi jāsalāpa.

Klāt bija arī ambulances telts, un ārsts lika Ralfam apsēsties.

– Tā, Ralfiņ, kas mums te ir? Ahā, maziņš pušumiņš, drusku nobrāzumiņš, pavisam noteikti smadzeņu satricinājumiņš! Nekas briesmīgs, būsi dzīvotājs... Tev slikta dūša nav?

Ralfs pakratīja galvu, un tā tik skaudri iesāpējās, ka viņš tomēr apvēmās.

– Skaidrs, tātad pamatīgs smadzeņu satricinājumiņš, – pats ar sevi sarunājās dakteris. – Uzliksim pāriti šuvīšu, pāriti mazu, glītu šuvīšu, noliksim tevi pagulēt, un pēc nedēļas būsi kā no jauna piedzimis. Padomā tikai, piecus gadus jau mēs te ekspedīcijā esam, un nekas, bet pēkšņi vienā dienā divas identiskas traumas. Turklāt vēl saistībā ar lielo atklājumu. Ha, daudzi atdotu krietni vairāk par dažām lāsēm asiņu, lai kaut ko tādu atrastu! Jums paveicās, jauno cilvēk!

– Ko... – Ralfs neko vairāk nepaspēja pateikt, jo vēnā iedūrās šļirce, un viss apkārt aizpeldēja kā akvarelī, kam uzliets spainis ūdens.

Kad Ralfs atgīdās, viņš vēl aizvien atradās lielajā teltī un pa durvīm iekšā spīdēja saule. Tātad ambulance un rīts – nogulēta visa nakts. Viņš aptaustīja galvu, tā bija blīvi nosaitēta. Vai var būt vēl sliktāk? Pazemots, iznīcināts, apdauzīts, salāpīts! Un tas tikai nepilnas nedēļas laikā! Pieslējies gultā sēdus, Ralfs pavērās apkārt. Netālu atradās tieši tāda pati lāviņa, uz kuras tupēja vēl viens ar apsaitētu galvu.

– Labrīt! – Ralfs viņu pieklājīgi sveicināja. – Tu laikam esi Indra?

– Protams! Kurš gan cits? Tu jau citam ar savu stulbo akmeni trāpīt nevarēji!

– Piedod, piedod jel, es jau tavai mammai atvainojos, tas patiešām gadījās nejauši...

– Nebija vis nejauši! Ierodas izlutināts tirlīņš no kaut kurienes mājas čībās, nu tik tēlos baigo antropologu!

Čības izjūk, un tirlīņš sāk spārdīties. Kas tevi te vispār sauca, stulbeni?

– Es esmu vēl lielāks upuris nekā tu, jo tēvs pat neprasīja, vai gribu šurp braukt. Man ne jausmas nebija, ka te vajadzīgi speciāli apavi.

– Nezināšana neatbrīvo no atbildības! – atcirta Indra.

– Beidz pūsties! Pati taču saproti, ka ne jau tīšuprāt to čību plēsu un galvu pret akmeņiem dauzīju.

– Dauzi savu galvu, cik gribi, bet manējo liec mierā! Es visu mūžu gaidīju iespēju piedalīties istā ekspedīcijā. Pagāja tikai divas dienas, ierodas pastulbais Ralfijs un – klaukts! – iemauc man ar akmeni pa pauri. Forši, vai ne?

– Nesauc mani par Ralfiju, ciest nevaru! Un nemaz es neesmu pastulbs! – Ralfs protestēja jau skaļāk un īgnāk. Kolosāla iepazīšanās!

– Nekā nebija, esi gan tu stulbenis! Bet beidz brēkāt, šuves atnāks vaļā, atdosi vēl galus manā acu priekšā! – Indra aizgriezās un sakrustoja rokas uz krūtīm. Ralfs īstenībā viņai šķita gana simpātisks, bet galīgi neap-tēsts – tāds pilsētas puikiņš. Un ierasties izrakumos ielas kedās – tas bija stulbums kubā!

– Paklau, varbūt ligstam mieru? Šobrīd mēs abi esam vienādā stāvoklī. – Ralfs pastiepa roku.

– Kā tad – vienādā! Tu sakies ar varu esam šurp atvilkti, bet es pati gribēju! Tā ir liela atšķirība. – Indra vēl nevarēja rīmties, tomēr paspieda Ralfa pastiepto roku. – Nebūtu tā atklājuma, nemūžam tev nepiedotu!

– Kas tas ir par atklājumu, par ko visi runā?

– Neteikšu!

– Nu pasaki, lūdzu, vai tad tas kāds noslēpums? Visi te baigie sazvērnieki, neviens neko nesaka.

– Nav nekāda noslēpuma, visa nometne zina, bet tu palūdz! – Indra pagriezās pret Ralfu un iesmējās: laikam jau šis ir jautrs skatiņš, kā viņi abi te apsaitētām galvām sēž un kašķējas. Turklāt varēja taču redzēt, cik ļoti viņš vēlas parunāties.

– Lūdzu, pasaki... – Ralfs dīca jau klusāk.

– Nē, tu pa istam palūdz! Kā džentlmenis.

– Mīlā, labā Indra, lūdzu, pastāsti man par artefaktu, kas, manas kājas sperts, trāpīja pa tavu viedo galvu! – Ralfs jokodamies salika rokas kā lūgšanā. Indra atkal iesmējās.

– Ha-ha-ha, tā jau ir labāk! Lai iet, pastāstīšu ar', tikai neapvainojies, ja pusi nesapratīsi.

– Gan jau sapratīšu, ak, Indra! – Ralfs izbolīja acis tā, ka tikai baltumi bija redzami.

– Neāksties, pietiek jau! Redzi, tas akmens, ko tu tik veiksmīgi aizspēri, patiesībā bija iezī iekapsulēts pārkmeņojies galvaskauss. Vesels galvaskauss! Tu vari iedomāties kaut ko tādu? Parasti atrod tikai fragmentus un tad lipina kopā, bet vesela galvaskausa atrašana ir kaut kas līdzīgs Svētajam Grālam! Kad tu iespēri pa akmeni, tas pāršķēlās, un galvaskausa vāks trāpīja man pa galvu, savukārt apakšējā daļa palika uz vietas. Kazi, varbūt tur būs pat apakšžoklis ar visiem zobiem. Mamma uzskata, ka tā galviņa varētu būt savus pusotra divus miljonus gadu veca, vai vari iedomāties?

– Nē, nevaru gan, – Ralfs atzinās, – nesaprotu to jūsu sajūsmu par veciem kauliem.

– Es taču teicu, ka esi tiriņš. Liela jēga bija tev kaut ko stāstīt.

– Gan jau bija, vismaz attaisnojums mūsu pārsistajām galvām.

– Nevis tavai galvai, bet manējai, tā vismaz kaut ko sajēdz.

– Nesāc, vienojāties taču, ka tas bija nejauši!

Saruna atkal tiecās pretī strupceļam, bet telti ienāca ārsts un vēl vesels pulks ar Ralfa tēvu priekšgalā.

– Nu, kur ir mūsu varoņi? – sauca profesors Papandreu un uzrāva kājās vispirms Ralfu, tad Indru un abus cieši apkampa. – Padomā tik! Gadiem ilgi lieli vīri un sievas meklēja un neatrada, bet tad atbrauc divi bērni un jau pēc pāris dienām izdara lielāko atklājumu cilvēces vēsturē! Un vēl kādā ekstravagantā veidā – viens ar kāju, otrs ar galvu!

Visi iesmējās, un katrs gribēja abiem apsaitētajiem paspiest roku vai apskaut.

– Lēnāk, lēnāk, – iebilda ārsts, – viņiem abiem ir pamatīgs smadzeņu satricinājums!

– Kādi nieki, jauniem viss ātri dzīst! Ejam labāk ārā, parādišu jums lielo atklājumu!

Tēvs satvēra Ralfu un Indru aiz rokas un raušus izrāva no ambulances. Izrādās, ka telts atradās līdzās profesora namiņam, pie kura bija nolikts galds, uz tā – divi brūni akmeņi, vairāk nekā. Profesors Papandreu pacēla vienu akmeni un apgriezta otrādi.

– Redzat? Es jau uzreiz varu pateikt, ka šī galva piederējusi uz divām kājām staigājošam hominīdam, kurš pavisam noteikti vēl nebija gluži cilvēks mūsdienu izpratnē, bet sen vairs nebija arī pērtiķis. Vai saprotat, kas tas ir? Šis, mani draugi, ir TRŪKSTOŠAIS POSMS – pārejas posms no pērtiķa uz cilvēku! Tas ir pierādījums! Īsts un liels pierādījums zelta rāmītī! Pēdējā nagla skeptiķu zārkā! Redzat, šeit, šis dobumiņš galvaskausā – tas

ir centrs, kas norāda uz smadzeņu daļu, kura atbild par runas spēju. Tātad, iespējams, ka mūsu atradums ir pazinis runas mākslu! Vēl ne kā Šekspīrs, bet vairs nebuldurēja.

Pārlaidis apkārtējiem triumfējošu skatienu un bārdū gaisā lepni paslējis, profesors pacēla izstieptā rokā otru akmeni.

– Un šī ir galvaskausa apakšējā puse, arī tajā skaidri redzamas smadzeņu krokas. Savukārt seja vēl slēpjas akmenī; kad to attīrīsim, varēsim paskatīties mūsu mazulim acīs. Kā jums šķiet, kāds varētu būt jaunatklātā radījuma nosaukums? Kamēr neesam attīrījuši sejas daļu, salīdzinājuši šo atradumu ar iepriekš uzietajiem skeleta fragmentiem, nevar pārliecināti apgalvot, vai tas saucams par *pitecus* vai *antropos*. Bet otro vārdu, kas parasti tiek dots par godu atklājējam, varam dot jau tūlīt. Iesaku *ralphi*, jo to taču atrada Ralfs.

– Iebilstu, profesor, – ierunājās Indras māte, – tam jābūt *indrae*, jo tas gabals sadauzīja manai meitai galvu, un pirmās brīnišķīgo atradumu atpazīnām mēs.

– Akmens gulēja Ralfa sektorā un tikai nejaušības pēc nonāca pie jums...

– Muļķības, profesor, vai tad Ralfs būtu spējis atpazīt starp akmeņiem galvaskausu?

– Jūs arī nebūtu to atpazīnušas. Nevienš to nespētu, ja Ralfs nebūtu akmeni pāršķēlis. Bet nestrīdēsimies, kolēģi, vienmēr varam atrast kaut ko vienojošu. Pagaidām varbūt dosim tam darba nosaukumu *x ralph i indrae*.